

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

Caput 3. De Ornatu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

CAPUT III.

De Ornatu.

Quatuor ad Elocutionem oratoriam requisivit Soarius cap. præcedenti, sed duorum priorum notitiã jam præsupponit ex Grammaticæ institutionibus : ad Rhetoricæ verò doctrinam solùm spectare, ut Orator combibat dicere *ornatè*, & ad id quod agitur *apertè*. Hoc ut assequatur de utroque impofterum acturus est. Et de ornatu quidem ab hoc capite usque ad caput 51. ad ornatum enim spectant tropi, figuræ, collocatio verborum, & numerus oratorius. Abhinc autem tractat de adaptando, & conformando ornatu ad materiam, prout majorem vel minorem exigit. Et præfenti quidem capite docet, quid requiratur ad ornatum in genere, & universaliter acceptum, nempe gravitas, suavitas, eruditio &c. nam hæc non sunt *singulorum articuloꝝ*, id est, non est opus ut hæc in qualibet orationis parte, aut qualibet periodo reperiantur, sed sparsim & hinc indè diffusa per orationem, in una v.g. parte eruditio, in altera suavitas &c. Universim igitur solùm requiruntur, eò quòd vividam faciant orationem, & succo plenam, eamque variis velut coloribus distinguant, & exornent, ut picturam aliquam : sinè his autem exucca, straminea, & in spida, lurida & deformis manet. Est autem oratio *gravis*, quæ levitatem

ip

in rebus & verbis fugit; ut sunt argumenta parvi momenti, acuminella puerilia, lufiunculae in verbis fugit; ut sunt argumenta parvi momenti, acuminella puerilia, lufiunculae in verbis, affectatae figurae &c. *Suavis* quae res gratas, verba lenia, non aspera, fluxum non hiulcum, sed lenem, modumque proponendi res invisas artificiosum sectatur. *Erudita* est, quae historias, fabulas, antiquitates &c. involvit, quod uno aliquando verbo fieri potest v.g. cornicum oculos configere, ubi allusio est ad proverbium. *Liberalis* est, quando nec in rebus retexendis, nec verbis est parcus orator, non utendo semper stylo arguto, & inciso, sed etiam circumscripto. *Admirabilis* est, quando res novae, ac rarae recensentur, aut antiquae inexpectato ac novo modo proponuntur, quod etiam acumina, ac inventiones ingeniosae pertinent. *Polita* est, quando tropis, ac figuris exulta, & non ex tempore fulsa, sed accuratè elaborata, & limata est. *Sensu* dolores habet, quando affectibus suo loco & tempore accommodatis animatur. Est enim hebes illa oratio ut Quintil. ait l. 8. c. 3. in qua nihil est acuminis; sordida, in qua nullus orator, nullus sermonis cultus & elegantia; sterilis & jejuna, quam nulla dicendi ubertas & copia eloquentiae ornat & dilatat. qualis imperitorum est arte carentium; subtristis quae nihil habet laetum, nihil floridum, quo capiat auditorem, ingrata, quae nihil suavitatis, & jucunditatis praefert. *Vilis* denique, in qua nihil dicitur accuratè. Ut autem constet, quan-

tum prædictis virtutibus implenda sit, nè plus vel minus in earum usu peccetur, prius prævidendum, quod genus dicendi conveniat materiæ, quam tractamus; an genus tenue, an mediocre, an sublime, de quibus cap. 15. Universim autem hoc attendendum, quid quàm maximè placeat Auditoribus, ad quos dicturi sumus. In quo tamen ipso cavendum, nè quid nimis, nè satietatem, & fastidium ipsa rerum dulcedine pariamus. Hoc innuitur verbis illis: *Genus igitur dicendi eligendum est &c.* Ex dictis colliges necessariam esse Orationi suppellectilem, & copiam rerum, ac verborum; debet enim & res, & verba afferre, gravia, erudita, suavia, &c. Verborum copia nascitur inter alia ex rerum copia, ut enim inquit Horatius in arte.

Verba que, prævisam rem, non invita sequentur.

Rerum autem copia lætione, & annotatione ex libris, qui res & sententias graves, eruditæ, suaves & admirabiles continent, ut est Seneca, Plinius uterque, Plutarchus, Florus &c. Hic de modo legendi & excerptendi Tironibus dicenda aliqua ex P. Francisco Sachino, qui libellum hac super re edidit. ex Palatio Eloquentiæ, exercitatione 1. lect.

6. P. Balbino, Quæsitio 6. Masen,
in Palæst. Styli à cap. 4.

* *
*